

דף כג.

עין משפט א

הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ז הט"ז

וְכִיצַד פּוֹדִין קֶרֶקַע זֶה. ^א מְשַׁבֵּיעִין אֶת הָאִשָּׁה אוֹ בֶּעַל
 חוֹב תַּחֲלָה כְּדֶרֶךְ כָּל הַבָּא לַפָּרַע מִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים
 וְאַחֵר כֶּף מַכְרִיזִין עֲלֵיהֶם שְׁשִׁים יוֹם בִּבְקָר וּבְעֶרֶב כָּמוֹ
 שְׂבָאֲרָנוּ. וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בַּשָּׂדֶה עַל מִנְת
 לִתֵּן לָאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּלְבֶעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ. וְאַחֵר שְׁפוֹדִין
 אוֹתָהּ וְלוֹקַח אוֹתָהּ הַלוֹקַח אֶפְלוּ בְּדִינָר כֶּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ
 הֶקְדַּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פְדִיּוֹן. חוֹזֵר הַפּוֹדָה וּמִגְבָּה לָאִשָּׁה
 כְּתֻבָּתָהּ אוֹ לְבֶעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ. אֶפְלוּ הִיא הַחוֹב מֵאָה

^א. כסף משנה: ומה שכתב רבינו וכיצד פודין קרקע זה האיש משביעין האשה או בעל
 חוב תחלה וכו'. פשוט הוא: ומה שכתב ואח"כ מכריזין עליהם ששים יום וכו'. משנה
 פרק שום היתומים (דף כ"א). ומ"ש ואחר שפודין אותה ולוקח אותה הלוקח אפי' בדינר
 כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון חוזר הפודה ומגבה לאשה כתובתה או לבע"ח את
 חובו אפי' היה החוב מאה והשדה שוה תשעים על מנת כך פודה אותה הרוצה לפדותה
 אבל אם היה החוב שנים כדמי השדה וכו' במשנה וגמ' שכתבתי בסמוך ופירוש רבינו בהם
 מתבאר מתוך דבריו כאן ומ"מ מה שסיים וכתב אין פודין אותה על מנת וכו' שאם התנו
 ליתן אינה נפדית כלל, כתב הראב"ד א"א איני מבין דבריו אבל פירוש הענין וכו'. ואני
 אומר שמ"ש שאם היה חובו יותר מדמי ההקדש אינו צריך לפדותו שאין הקדש חל עליו
 לטעמיה אזיל שכתב לעיל בפרק זה שאין הקדש מפקיע מידי שעבוד אבל רבינו סובר
 שהוא מפקיע מידי שעבוד ולהראב"ד קשה לי דאפי' למאי דאזיל לטעמיה אינו מיושב
 שהרי לפי מ"ש הוא ז"ל לעולם אין הקדש חל עליו מן הדין אלא משום שלא יאמרו הקדש
 יוצא בלא פדיון ואם כן מה לי שיהא חובו יותר מדמי ההקדש או שיהא כנגד חובו או
 שיהא חובו פי שנים על דמי ההקדש: ורבינו נראה שמפרש הא דתניא (דף כ"ג) רשב"ג
 אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה ואם לאו אינו פודה כלל קאמר דליכא טעמא לומר
 שאם היה חובו יותר על הקדשו שלא יפדה כלל אלא היינו לומר שאינו פודה בתנאי דעל
 מנת ליתן לאשה את כתובתה ולבעל חוב את חובו אבל אם רצה לפדות אותה סתם פודה
 ולרבנן עד פלגא כלומר אם חובו שנים כדמי השדה אין פודין אותה בתנאי זה אבל פודים
 אותה סתם ונראה שהטעם מפני שלפעמים אדם קונה קרקע עד כדי שנים בדמיו ולפיכך
 כשאין החוב בשיעור הזה נראה שיש בקרקע כדי לפרוע החוב ושישאר להקדש אבל
 כשהחוב שנים בדמיו אי אפשר לומר שישאר בשדה יותר על החוב ואם פודה אותו בתנאי
 דעל מנת לפרוע חוב וכתובה אע"פ שמוסיף עוד דינר מיחזי כמפקיע כח ההקדש וזהו
 שכתב שאם התנו ליתן אינה נפדית כלל כלומר מיחזי כאילו אינה נפדית כלל:

וְהַשְׁדָּה שְׁוֹה תַּשְׁעִים עַל מִנַּת כֶּךָ פּוֹדֶה אוֹתָהּ הַרוּצָה
לְפִדּוֹתָהּ. אֲבָל אִם הָיָה הַחוּב שְׁנַיִם בְּדָמֵי הַשְׁדָּה כְּגוֹן
שֶׁהִיתָה שְׁוֹה מֵאָה וַיֵּשׁ עָלָיו חוּב וּכְתִבַּת אִשָּׁה מֵאֲתִים
אֵין פּוֹדִין אוֹתָהּ עַל מִנַּת לִתֵּן הַחוּב אוֹ הַכְּתִבָּה אֶלֶּא
פּוֹדִין אוֹתָהּ סֶתֶם שְׁאֵם הִתְנוּ לִתֵּן אֵינָה נִפְדִּית כָּלָל:

הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"י

וְכֵן הַמְקֻדֵּשׁ נִכְסָיו וְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יִדְיָרְנָה הֵנָּא וְאַחֵר
כֶּךָ תִּפְרַע מִן הַפּוֹדֶה מִיד הַהֶקְדֵּשׁ שְׁמָא יַעֲשׂוּ קְנוּנִיָּא עַל
הַהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל הַמְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָאָה לְטָרֵף מִן
הַלְקוּחוֹת אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהַדִּירָה אֶלֶּא נִשְׁבַּעַת
וְטוֹרְפָתָהּ. וְאִם רָצְתָה תַּחֲזֹר לְבַעֲלָהּ שְׁכָבָר יִדְעוּ הַלְקוּחוֹת
שִׁישׁ עָלָיו כְּתִבַּת אִשָּׁה וְהֵם הַפְסִידוּ עַל עֲצָמָם שֶׁלְקָחוּ
נִכְסִים שֶׁתַּחַת שְׁעִבּוּדָה:

הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"ט

עין משפט ב

הָעֶרֶב לְאִשָּׁה בְּכְתִבָּתָהּ אֵף עַל פִּי שְׁקָנוּ מִידוֹ אֵינוֹ חַיֵּב
לְשַׁלֵּם שְׁמִצּוֹה עָשָׂה וְהָרִי לֹא חֲסָרָה כָּלוּם. וְאִם עָרֵב שָׁל
כְּתִבַּת בָּנוּ הוּא וְקָנוּ מִידוֹ חַיֵּב לְשַׁלֵּם שְׁהָאֵב בְּגִלָּל בָּנוּ
מִשְׁעָבֵד עֲצָמוֹ וְגוֹמֵר וּמִקְנָה. וְקִבְּלָן שָׁל כְּתִבָּה חַיֵּב
לְשַׁלֵּם אֵף עַל פִּי שְׁלֹא קָנוּ מִידוֹ. וְאִי זֶה הוּא קִבְּלָן זֶה
שְׁאָמַר לְאִשָּׁה הַנִּשְׁאִי לְזֶה וְאֵנִי נֹתֵן כְּתִבָּה זֹה. אֲבָל אִם
אָמַר לָהּ הִרִינִי עָרֵב כְּתִבָּה זֹה. אֵנִי פּוֹרֵעַ כְּתִבָּה זֹה. אֵנִי

חֵיב בָּהּ וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה פֶּטוּר אֲלֵא אִם כֵּן הָיָה אָבִיו.
הַמְגִרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יִדְיָרְנָה הִנָּאָה וְאַחֵר כֶּף תִּפְרַע כְּתֻבָּתָהּ
מִן הַקְּבֵלָן אוֹ מֵאָבִיו אִם הָיָה עֶרֶב. שְׁמָא יַחֲזִירְנָה
וְנִמְצְאוּ עוֹשִׂין קְנוּנִיָּא עַל נִכְסֵיוֹ שֶׁל זֶה:

שו"ע אה"ע סימן קב סעיף ז

י. הערב לאשה באופן שהוא חייב ^ק לא תיפרע ממנו אם גירשה בעלה ^ר
אלא אם כן בעלה הדיר הנאה ממנה, דשמא קנוניא עשו ביניהם
ואח"כ יחזירנה.

יא. אסור לאדם להשיא עצה לבעל שיגרש אשתו כדי שתגבה כתובתה
מערב, דשמא לא ידיר בעלה הנאה ממנה ואח"כ יחזירנה, ^ש מיהו
אם הבעל ת"ח ואביו הוא הערב שהתחייב לכלתו והשעה דחוקה ואין
האב מהנהו מנכסיו ^ת, מותר להשיאו עצה זו.

עין משפט ג הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ז הי"ט

בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּבָרִיא. ^א אָבֵל חוֹלָה שֶׁהִקְדִּישׁ כָּל
נִכְסָיו וְאָמַר בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּישׁ מָנָה לְפִלּוּנִי בְּיָדִי נֶאֱמַן.

ק. בתרא קע"ג ע"ב וערכין כ"ג ע"א.
ר. בחו"מ בסי' צ"ז נסתפק אי קאי רק אתוספת ועיקר דלא חסרה מידי ועבד הערב מצוה,
אבל בנדוניא לא צריך להדירה וגובה בלי הדרה כיון דהתחייב הערב, או דילמא אפי'
בנידוניא חיישינן לקנוניא, והשאר הדבר בצ"ע. עיין בח"מ.
ש. אבל אם האב פיקח מדירה לפני שתגבה ממנו, כ"כ הח"מ.
ת. אם הערב כתב בשטר כל זמן שיתבעוהו שניהם דוקא הבעל והאשה, ומת הבעל גובה
האשה כתובתה מהערב, כ"כ הרמ"א מהריב"ש. והיינו שהערב התחייב שלא יתן
מחצית החוב לבעל שלא ברצונה וכן להיפך, ח"מ.
א. כסף משנה: (יח-יט) ומ"ש עוד רבינו וכן אינו נאמן לומר אחר שהקדיש מנה לפלוני
חוב עלי וכו'. ומ"ש בד"א בבריא אבל חולה שהקדיש כל נכסיו וכו'. אמימרא דרב
הונא כתב הרב ר' יצחק אלפס דסוף בתרא ודוקא דאיכא בידיה שטרא דמקיים אבל איכא
שטרא בידיה ולא מקיים אמר תנו קיימיה לשטריה לא אמר תנו אין נותנין מ"ט אדם עשוי
שלא להשביע את עצמו והוא הדין היכא דליכא שטרא בידיה אי אמר תנו נותנין עכ"ל.

שֵׁאִין אָדָם עוֹשֶׂה עֲרֻמָּה עַל הַהֶקְדָּשׁ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ
וְחוֹטֵא לְאַחֲרִים שְׁהָרִי הוּא הוֹלֵךְ לָמוֹת. לְפִיכָךְ אִם אָמַר
תָּנוּ אוֹתָהּ לוֹ נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְאִם לֹא אָמַר תָּנוּ אֵין
נוֹתֵנִין אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בְּיָדוֹ שְׁטָר מְקִיָּם. הָרִי זֶה נוֹטֵל
מִן הַהֶקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַצְנָאָה. וְאִם אַחֵר שְׁהֶקְדִּישׁ אָמַר תָּנוּ
אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא הָרִי הוּא כְּשֶׁאָר בְּעֲלֵי חוֹבוֹת. אִם
נִתְקַיֵּם שְׁטָרוֹ נִשְׁפָּע וְגוֹבֶה מִן הַפּוֹדָה וְלֹא מִן הַהֶקְדָּשׁ:

עין משפט ד

הרמב"ם הל' שבועות פ"ו ה"ח

אֶחָד הַנִּשְׁפָּע בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ וְאֶחָד הַנִּשְׁפָּע בְּרַבִּים. -
וְאִפְלוּ נִשְׁפָּע בְּשֵׁם הַמִּיָּחָד בֵּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְנָחֵם הָרִי

ותמהו עליו אף כשאמר תנו היאך נותנין לגבות מהמשועבדים להקדש בלא שטר מקויים
ותירץ הרמב"ן דכיון דאיכא שטרא בידיה אי אמר תנו קיימיה והוה ליה שטר מקויים וכן
כתב בספר התרומות שער ארבעים ושנים סי' ד' בשם הראב"ד ונתן טעם לדבר דזיוף לא
שכיח וקיום שטרות דרבנן ורבינו מפני תמיהא זו על הרב ר"י אלפס כתב דהכא במאי
עסקינן שבשעה שהקדיש הודה מה שהודה אבל אחר שהקדיש לא דלא גרע הקדש מהדיוט
דאין יכול לחוב להם בהודאתו וזהו שכתב ואמר בשעה שהקדיש מנה לפלוני בידי נאמן
וכו' ואם אחר שהקדיש אמר תנו אין שומעין לו וכו' ומעתה נסתלק מעל רבינו מה שכתב
הראב"ד על מה שכתב רבינו ואמר בשעה שהקדיש אמר אברהם ואפי' אחר שהקדיש כל
אדם נאמן ואם אחר שהקדיש אמר תנו לא נתברר אצלי עכ"ל, שרבינו הוכרח לכתוב כן
כדי לתרץ התמיהא שתמהו על הרב ר"י אלפס. ומ"ש הראב"ד שבשעה שהקדיש כל אדם
נאמן י"ל דהתם דוקא תוך כדי דיבור אבל אחר כדי דיבור לא אבל שכיב מרע אפילו אחר
כדי דיבור ובלבד שיהא עדיין עסוק בענין ההקדש: ועל מ"ש הרב ר"י אלפס דאפי' ליכא
שטרא בידיה אם אמר תנו נותנים תמהו דהא מלוה על פה היא ואינה גובה מהמשועבדים
וכתב הרמב"ן דטעמא משום דאמרינן דאיהו ודאי קושטא קאמר ולא משקר והוי כמי
שהוציא מלוה לפנינו שטר מקויים אי נמי במודה במנה פקדון או בקרקע והמקום ידן
אותנו עכ"ל. ובמ"ש רבינו ואמר בשעה שהקדיש נתיישב יפה וזהו שכתב לפיכך אמר תנו
אותה נוטל בלא שבועה והיינו בין שיש בידו שטר שאינו מקויים בין שאין בידו שטר כלל
ומהטעם שכתב שאמר כן בשעה שהקדיש:

ב. כסף משנה: אחד הנשבע בינו לבין עצמו ואחד הנשבע ברבים. בפ' השולח (גיטין
דף ל"ו) אמר אמימר הלכתא נדר שהודר ברבים יש לו הפרה ע"ד רבים אין לו הפרה
ויש ספרים דגרסי אמר אמימר הלכתא אפילו למ"ד נדר שהודר ברבים יש לו הפרה ע"ד
רבים אין לו הפרה וכתבו התוס' דאפילו לאותם ספרים מדפסק בע"ד רבים דאין לו הפרה

זֶה נִשְׁאָל עַל שְׂבוּעָתוֹ וּמִתִּירִין לוֹ. נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים
אוֹ שֶׁנֶּדֶר עַל דַּעַת רַבִּים אֵין מִתִּירִין לוֹ לְעוֹלָם אֶלָּא לְדָבָר
מִצָּוָה:

שו"ע יו"ד סימן רכה סעיף כג

כג. לא. נדר שהודר ברבים^א יש לו התרה מאחר שלא אמר על דעת רבים.

עין משפט ה' הרמב"ם הל' זכיה ומתנה פי"ב ה"ט

וְאִם עָבַר הָרֹאשׁוֹן וּמָכַר וְנָתַן בְּמִתְנָה. אֵין הַשְּׁנִי מוֹצִיא
מִיַּד הַלְקוּחוֹת שְׂאִין לַשְּׁנִי לֹא מִן הַגּוֹף וְלֹא מִן הַפְּרוֹת
אֶלָּא הַנִּשְׁאָר. וְכָל הַמַּשִּׂיא יַעֲצֶה לְרֹאשׁוֹן לְמָכַר נִקְרָא
רָשָׁע. וְאֶפְלוּ הָיָה בָּהֶן עֲבָדִים וְהוֹצִיָּאן הָרֹאשׁוֹן לְחֵרוֹת
אוֹ פְּלִים וַעֲשָׂאן תַּכְרִיכִין לִמַּת מַעֲשָׂיו קִיָּמִין:

שו"ע חו"מ סימן רמה סעיף ג

ד. אמר נכסיו לפלוני ואחריו לפלוני, ואחריו לפלוני, מת ראשון קנה
שני מה שייר הראשון, מת שני קנה שלישי, מת השני בחיי הראשון

מכלל שסובר דברבים יש לו הפרה דאי אין לו כ"ש ע"ד רבים ומה הוצרך לפסוק הלכתא
בע"ד רבים כיון דאפילו ברבים אין לו הפרה ושלא בלשון פסק ה"ל לומר אפילו למ"ד
ברבים יש לו הפרה וכו' אע"ג דקאמר (התם) לעיל דאדריה ליה ברבים אליבא דרב נחמן
דקי"ל כוותיה בדיני ולענין דינא אתשיל לענין פרעון כתובה הא פריך בתר הכי הניחא
למ"ד ואיכא למימר דאדרב נחמן נמי קאי ומדאדריה רב אחא נמי לההוא מקרי דרדקי ע"ד
רבים משמע דקסבר דברבים יש לו הפרה ורב יוסף דאמר בפ' ע"פ אדור ברבים דלא אשתה
שיכרא משמע דסבר דברבים אין לו הפרה לא קי"ל הכי וכן פסקו הרא"ש והרשב"א והר"ן
והמרדכי. ומ"ש ואפי' נשבע בשם המיוחד בה' אלהי ישראל, בפ' ד' נדרים (דף כ"ב) אמר
רבא אמר ר"נ הלכתא פותחין בחרטה נזקקין לאלהי ישראל ומשמע לרבינו דה"ה לשם
המיוחד: נשבע ע"ד רבים או שנדר וכו'. מימרא כתבתיה בסמוך. ומ"ש אלא לדבר מצוה.
שם והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי ההוא מקרי דרדקי דאדריה
רב אחא (על דעת רבים) דהוה פשע בינוקי ואהדריה רבינא דלא אשתכח דדייק כוותיה:
ג. מתוס' והרא"ש בגיטין ל"ו ע"א במימרא דאמימר.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

הנכסים של יורשי ראשון^ד, וכן אם כבר באו נכסים ליד השני אחרי שמת הראשון, ומת השלישי בחיי השני, ישארו הנכסים אצל יורשי השני^ה.

ג. ה. אע"פ שאין לשני אלא מה ששייר הראשון אסור^ו לראשון למכור או ליתן במתנה גוף הדבר אלא אוכל הפירות עד שימות ויזכה השני, ואם עבר הראשון ומכר או נתן במתנה הגוף, אין השני מוציא מיד הלקוחות^ז, שאין לשני לא מהגוף ולא מהפירות אלא מה ששייר הראשון. וכל המשיא עצה לראשון למכור או לתת הגוף או הפירות נקרא רשע^ח, ואפי' היו בהם עבדים והוציאם לחירות או כלים ועשאו תכריכים למת^ט שנאסרו בהנאה מעשיו קיימים.

נתן נכסיו לפלוני לעשר שנים ואחריו לפלוני, ומכרן הראשון כאן השני מוציא מיד הלקוחות^י שהרי לא נתן לראשון מתנה גמורה אלא הגבילה בזמן.

- ד. מברייתא ב"ב קכ"ט ע"ב. שלא זיכה לשלישי אלא מכח השני, וכיון שלא בא ליד השני, אי אפשר לשלישי לזכות בו, שהרי כל זמן שהוא ביד הראשון הכל שלו גוף ופירי שהרי אם מכרם הוי מכר. סמ"ע ס"ק ח'.
- ה. כך פירש ה"ה ברמב"ם פי"ב מזכיה הלכה ז', וכן הוא בסמ"ע ס"ק ט'.
- ו. מב"ב קל"ז ע"א כרשב"ג. והטעם כדי שיקויים דברי הנותן ורצונו. סמ"ע ס"ק י'.
- ז. שם ברמב"ם הלכה ט'. שלא נתן לו אלא מה ששייר בפועל.
- ח. מימרא דאביי שם ב"ב ופי' רשב"ם בד"ה ערום. אבל הראשון כיון שהדין כן, והוא מוכרו או נותנו להנאתו לא נקרא רשע, משא"כ המשיאו עצה זו שאין לו הוא הנאה מכך נקרא רשע. סמ"ע ס"ק י'.
- ט. ולפי"ז אין הבדל בין המשיא עצה למכור גוף או פירות.
- י. פירש הנ"י היינו שזרקן על המת יותר מן הצריך לו שאין בכך צד מצוה, וממילא יש בזה עבירה, כמש"כ השו"ע ביור"ד סי' שמ"ט דעובר בבל תשחית, וקמ"ל דגם בזה מעשי הראשון קיימין. סמ"ע ס"ק י"ג.
- י. היינו אחר העשר שנים. סמ"ע ס"ק י"ד.

עין משפט ו

הרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה ה"ו

עֶרֶב שֶׁל כְּתָבָה אֶף עַל פִּי שֶׁקֵּנוּ מִידּוֹ פְּטוֹר מִלְשָׁלִם
שֶׁהָרִי מַצּוּה עָשָׂה וְלֹא חָסֵר מָמוֹן. וְאִם הָיָה הָאֵב עֶרֶב
לְכֻתָּבַת בָּנוּ וְקֵנוּ מִידּוֹ חֵיב. וְקִבְּלָן שֶׁל כְּתָבָה חֵיב:

הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"ט

הָעֶרֶב לְאִשָּׁה בְּכֻתָּבָתָהּ אֶף עַל פִּי שֶׁקֵּנוּ מִידּוֹ אֵינוֹ חֵיב
לְשָׁלִם שֶׁמַּצּוּה עָשָׂה וְהָרִי לֹא חָסֵרָה כְּלוּם. וְאִם עֶרֶב שֶׁל
כְּתָבַת בָּנוּ הוּא וְקֵנוּ מִידּוֹ חֵיב לְשָׁלִם שֶׁהָאֵב בְּגִלְל בָּנוּ
מִשְׁעֶבֶד עֲצָמוֹ וְגוֹמֵר וּמִקְנָה. וְקִבְּלָן שֶׁל כְּתָבָה חֵיב
לְשָׁלִם אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא קֵנוּ מִידּוֹ. וְאִי זֶה הוּא קִבְּלָן זֶה
שֶׁאָמַר לְאִשָּׁה הַנְּשֹׂאִי לְזֶה וְאֲנִי נֹתֵן כְּתָבָה זֹו. אֲבָל אִם
אָמַר לָהּ הָרִינִי עֶרֶב כְּתָבָה זֹו. אֲנִי פוֹרֵעַ כְּתָבָה זֹו. אֲנִי
חֵיב בָּהּ וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה פְּטוֹר אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה אָבִיו.
הַמְּגִרָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְדִירְנָה הַנָּאָה וְאַחֵר כֶּךָ תִּפְרָע כְּתָבָתָהּ
מִן הַקִּבְּלָן אוֹ מֵאָבִיו אִם הָיָה עֶרֶב. שְׁמָא יַחֲזִירְנָהּ
וְנִמְצְאוּ עוֹשִׂין קְנוּנִיָּא עַל נִכְסֵיוֹ שֶׁל זֶה:

שו"ע אה"ע סימן קב סעיף ו

ח. ^כ הערב לאשה על כתובתה אפי' קבלו ממנו בקנין, אינו ^ל מתחייב
על עיקר כתובה ותוספת, חוץ מאם זו כלתו שאז מתחייב בקנין.

כ. מסקנת הגמ' קע"ד ע"ב בבתרא ורשב"ם שם.

ל. דלאו מידי חסרה אלא מצוה קעבד, אבל על צ"ב הרי הוא כערב דעלמא והטעם כתב
המ"מ ברמב"ם, דכל ערב אסמכתא, אלא ע"פ ההיא הנאה מוציא ממון, משא"כ כאן
דלא חסרה מידי ואף בקנין לאו כלום הוא, אך הראב"ד חולק דבקנין מהני, עיין בח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

ואם הוא **מ** ערב קבלן אפי' לאשה דעלמא ואפי' בלא קנין מתחייב, דהוי כערב בשעת מתן מעות, וי"א דכל ערב מתחייב בקנין, ולכלתו מתחייב אפי' בלי קנין.

הגה: ט. **נ** ערב לחתן על הנדוניא, י"א דדינו כערב לאשה, וי"א דדינו כשאר ערב, ומ"מ כל זמן שלא נשאה, הערב יכול לחזור בו.

דף כג:

הרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה ה"ו עין משפט א.ב.
עין לעיל דף כג. עין משפט ו

הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"ט
עין לעיל דף כג. עין משפט ו

שו"ע אה"ע סימן קב סעיף ז

י. הערב לאשה באופן שהוא חייב **ס** לא תיפרע ממנו אם גירשה בעלה **ע** אלא אם כן בעלה הדיר הנאה ממנה, דשמא קנוניא עשו ביניהם ואח"כ יחזירנה.

יא. אסור לאדם להשיא עצה לבעל שיגרש אשתו כדי שתגבה כתובתה מערב, דשמא לא ידיר בעלה הנאה ממנה ואח"כ יחזירנה, **פ** מיהו אם הבעל ת"ח ואביו הוא הערב שהתחייב לכלתו והשעה דחוקה ואין

מ. שם בגמ' והרמב"ם כתב דהוי כאומר תן ואני אתן לך, והבעל שמתחייב הוי כשלוחו של הערב קבלן, ויכולה לקחת ישר מהערב מתי שרוצה.

נ. ממדכי בפ' גט פשוט, דלא חסר מידי, ולדעת החולקים הוי חסר, דהרי הוא מתחייב לה כמה דברים, ועיין בח"מ ועיין בב"י בסי' קכ"ט.

ס. בתרא קע"ג ע"ב וערכין כ"ג ע"א.

ע. בחו"מ בסי' צ"ז נסתפק אי קאי רק אתוספת ועיקר דלא חסרה מידי ועבד הערב מצוה, אבל בנדוניא לא צריך להדירה וגובה בלי הדרה כיון דהתחייב הערב, או דילמא אפי' בנידוניא חיישינן לקנוניא, והשאיר הדבר בצ"ע. עיין בח"מ.

פ. אבל אם האב פיקח מדירה לפני שתגבה ממנו, כ"כ הח"מ.

האב מהנהו מנכסיו^א, מותר להשיאו עצה זו.

הרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה ח"ב

עין משפט ג

אמר לו בשעת מתן מעות הלוה ואני ערב נשתעבד
הערב ואינו צריך קנין. וכן אם בית דין עשו אותו ערב
נשתעבד אף על פי שלא קנו מידו. כגון שהיו בית דין
רוצין לגבות מן הלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב
לכם הואיל ויש לו הנאה שהאמינוהו בית דין באותה
הניה שעבד עצמו:

שו"ע חו"מ סימן קכט סעיף ב

ב. אמר הערב בשעת מתן מעות הלוה ואני ערב נשתעבד הערב^א ואינו
צריך קנין.

ואפי' אמר למלוה להלוות ללוה, כי הלוה אדם בטוח הוא, ועשה
המלוה על פיו, ונתברר ששקר היה ושהלוה אינו אדם בטוח, חייב
לשלם^ב לו דהוי כאילו נתערב לו.

^א. אם הערב כתב בשטר כל זמן שיתבעוהו שניהם דוקא הבעל והאשה, ומת הבעל גובה
האשה כתובתה מהערב, כ"כ הרמ"א מהריב"ש. והיינו שהערב התחייב שלא יתן
מחצית החוב לבעל שלא ברצונה וכן להיפך, ח"מ.

^ב. שם בגמ' בבתרא קע"ו מסקנת הגמ' והלכתא. ואינו צריך קנין: יליף לה בבתרא קע"ג
ע"ב מקרא במשלי ו' -א' "בני אם ערכת לרעך".

מוכר שהתנה תנאי עם הקונה שיביא לו ערב אף שלבש הבגד ואח"כ בא הערב הוי ערב
בשעת מתן מעות כי לא קנאו לחפץ אע"פ שהוא לבוש בו עד שיבוא הערב. מתשובת חזה
התנופה סי' מ"ו. סמ"ע ס"ק ו'.

^ג. ממהרי"ו בתשובה סי' פ'. והטעם דלא היה לו ליעצו על כך, שאין אדם יכול לידע מה
שיש לחבירו, אפי' אדם לגבי בנו, ואפי' ראה אצלו זהב וכסף ומטבעות הרבה שמא
אינם שלו או שחייב עליהם.

אבל אם היה בטוח ואח"כ נתקלקל הלוה הוי כאונס ופטור. סמ"ע ס"ק ז'.
והש"ך בס"ק ז' כתב דצריך לומר לו חזי דעלך קא סמיכנא, או שיש הוכחה שסומך עליו,
ועוד כתב דאם הוא שותפו ובקי בו וטעה פטור.

וכתב הביאורים בס"ק ב' דבמקום שחייב, הוא רק מטעם גרמי ולא מטעם ערב.

ב. ג. בי"ד שעשו אותו ערב ש נשתעבד אע"פ שלא קנו מידו, כגון שהיו רוצים בי"ד לגבות מהלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם, הואיל ויש לו הנאה שהאמינוהו בי"ד באותה הנאה שיעבד עצמו.

עין משפט ד הרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה ה"ו

עַרְבֵי שֶׁל כְּתֻבָּה אֵף עַל פִּי שְׁקִנּוֹ מִיָּדוֹ פְּטוֹר מִלְשָׁלִם שְׁהָרִי מִצֻּה עֲשֵׂה וְלֹא חֲסֹר מָמוֹן. וְאִם הָיָה הָאֵב עַרְב לְכֻתֻּבַּת בְּנוֹ וְקִנּוֹ מִיָּדוֹ חֵיב. וְקִבְּלָן שֶׁל כְּתֻבָּה חֵיב:

הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"ט

עיין לעיל דף כג. עין משפט ו

שו"ע אה"ע סימן קב סעיף ו

עיין לעיל דף כג. עין משפט ו

עין משפט ה הרמב"ם הל' אישות פי"ז ה"י

וְכֵן הַמְּקַדֵּשׁ נִכְסָיו וְגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יִדְיָרְנָה הַנָּאָה וְאַחַר כֵּן תִּפְרָע מִן הַפּוֹדָה מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ שְׂמָא יַעֲשׂוּ קְנוּנִיָּא עַל הַהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל הַמְּגֵרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָאָה לְטָרְף מִן הַלְקוּחוֹת אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִדְיָרָה אֲלָא נִשְׁבַּעַת וְטוֹרְפָתָה. וְאִם רָצְתָה תַּחֲזֹר לְבַעֲלָהּ שְׂכָבָר יִדְעוּ הַלְקוּחוֹת שִׂישׁ עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וְהֵם הַפְסִידוּ עַל עֲצָמָם שֶׁלְקָחוּ נִכְסִים שֶׁתַּחַת שְׁעֻבָּדָה:

ש. פי' אף שלא בשעת מתן מעות ובלא קנין. סמ"ע ס"ק ח'.

ש"ע אה"ע סימן קב פ"ה ט

ח יב. בעל שהקדיש נכסיו, לא תיגבה^ה מההקדש א"כ הבעל ידירנה הנאה, אבל^א מלקוחות גובה אפי' בלא שהבעל ידירנה הנאה, ואם אח"כ ירצה להחזירה מחזירה.

עין משפט ו הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ז הי"ד

הַמְקַדֵּשׁ כָּל נִכְסָיו וְהִיתָה עָלָיו כְּתֻבַּת אֲשֶׁה^ב או שְׂטָרִי בְּעָלֵי חֻבּוֹת. אֵין הָאֲשֶׁה יְכוּלָה לְגַבּוֹת כְּתֻבָּתָה מִן

ת. שם במשנה ערכין וכו' א ועיין ברא"ש שם, וכשבאה לגבות מההקדש צריך לפדות תחילה ע"מ לשלם לבע"ח, כמבואר בחו"מ סי' קי"ז, כ"כ הח"מ.
א. דאינהו אפסידו אנפשייהו דקנו קרקע שיש עליה שיעבוד כתובה. ובשלמא ערב מצוה קעביד ולכן ראוי לחוס עליו וכן על ההקדש, משא"כ על הלקוחות, כ"כ הח"מ.
ב. כסף משנה: המקדיש כל נכסיו והיתה עליו כתובת אשה וכו'. משנה פ"ז דערכין (דף כ"ג) המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה וב"ח אין האשה יכולה ליגבות כתובתה מן ההקדש ולא ב"ח את חובו אלא הפודה פודה על מנת ליתן לאשה (את) כתובתה ולב"ח את חובו הקדיש תשעים מנה והיה חובו מאה מנה מוסיף עוד דינר ופודה בו את הנכסים האלו על מנת ליתן לאשה כתובתה ולב"ח את חובו ובגמרא למה לי למימר הפודה פודה משום דרבי אבהו דאמר שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון מתני' דלא כרשב"ג דתניא רשב"ג אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה ואם לאו אינו פודה ורבנן עד כמה אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת עד פלגא ופי' רש"י אלא הפודה פודה אותו מן ההקדש בדינר או בדבר מועט על מנת לשלם דודאי לא חייל עלייהו הקדש שהרי אינו שלו והאי דבר מועט משום גזירה הוא כדמפרש בגמרא. מוסיף עוד דינר בע"ח יוסיף עוד להלוותו דינר לזה ופודה את הנכסים האלו. למה לי למימר הפודה פודה תישקול אשה ובע"ח בלא פדיון דהא לא חל הקדש עלייהו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. דר' אבהו בפ"ב אם חובו כנגד הקדשו פודה בדבר מועט כדאמרן השתא איכא למימר כי אוזפיה מעיקרא אדעתא למיגבי מהנך נכסי אוזפיה ואם לאו דחובו יותר מהקדשו לאו אדעתא דהכי אוזפיה אלא הימוני הימניה הילכך לא גבי מהקדש וכו'. ורבנן עד כמה סבירא להו דאדעתא דהני נכסי אוזפיה עד פלגא אבל בציר מפלגא לא עכ"ל: ועל מה שכתב רבינו שההקדש מפקיע השעבוד שקדם: כתב הראב"ד א"א איני סובר שהקדש זה מפקיע מידי השעבוד וכו'. גם ה"ה בפ"ח מהלכות מלוה כתב שאין דברי רבינו נכונים ושכל המפרשים חלוקים עליו. ואני אומר שרבינו נראה שמפרש דמאי דאמרין למה לי למימר הפודה פודה היינו לומר כיון דסוף סוף אין נהנה ההקדש אלא דבר מועט למה לי לפדותו יגבו בע"ח וכתובה מההקדש עצמו ויתנו להקדש דבר מועט ומשני משום דר' אבהו כלומר אינם גובים מההקדש עצמו כדי שלא יזלזלו בהקדש ויבאו לומר הקדש יוצא בלא פדיון כלומר אפילו לא היה הקדש מפקיע מידי שעבוד לא היו יכולים לגבות מההקדש עצמו משום דרבי אבהו וכו"ש הכא שההקדש מפקיע מידי שעבוד ובדין הוא דה"ל למימר משום דהקדש מפקיע מידי שעבוד אלא דעדיפא מינה אהדר ליה והיה אפשר לומר עוד שמה שכתב רבינו כאן שהקדש מפקיע מידי שעבוד לא הפקעה גמורה קאמר אלא משום הא דר' אבהו קרי הפקעה

הַהֶקְדֵּשׁ וְלֹא בַעַל חֹב אֶת חֹבּוֹ. שֶׁהֶקְדֵּשׁ מִפְּקִיעַ
הַשְּׁעָבוֹד שֶׁקָּדַם. אֲבָל כְּשִׁימְכֹר הַהֶקְדֵּשׁ הִקְרַקַּע שְׁלוֹ
וַתֵּצֵא הַשָּׂדֶה לְחֵלִין יֵשׁ לְבַעַל חֹב וְלֹאֲשֶׁה לְגִבּוֹת מִן
הַפֹּדֶה שֶׁהָרִי שְׁעָבוֹדָה עֹמֵד עַל קֶרֶקַע זֶה:

עין משפט ז.ז. הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ז הט"ז

וְכִיצַד פּוֹדִין קֶרֶקַע זֶה. ^א מְשִׁבִּיעִין אֶת הָאִשָּׁה אוֹ בַעַל
חֹב תַּחֲלָה כְּדֶרֶךְ כָּל הַבָּא לְפָרַע מִנְכָּסִים מְשִׁעָבְדִים
וְאַחֵר כֶּף מַכְרִיזִין עֲלֵיהֶם שְׁשִׁים יוֹם בִּבְקָר וּבְעֶרֶב כְּמוֹ

לענין שלא יגבה מההקדש עצמו וראיה לזה שרבינו עצמו כתב שלא יאמרו ההקדש יוצא בלא פדיון אלא שבהל' מלוה בפ"ח כתב המקדיש נכסיו אין בע"ח יכול לטרוף מן ההקדש שההקדש מפקיע השעבוד:

^ג. כסף משנה: ומה שכתב רבינו וכיצד פודין קרקע זה האיש משביעין האשה או בעל חוב תחלה וכו'. פשוט הוא: ומה שכתב ואח"כ מכריזין עליהם ששים יום וכו'. משנה פרק שום היתומים (דף כ"א). ומ"ש ואחר שפודין אותה ולוקח אותה הלוקח אפי' בדינר כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון חוזר הפודה ומגבה לאשה כתובתה או לבע"ח את חובו אפי' היה החוב מאה והשדה שוה תשעים על מנת כך פודה אותה הרוצה לפדותה אבל אם היה החוב שנים כדמי השדה וכו' במשנה וגמ' שכתבתי בסמוך ופירוש רבינו בהם מתבאר מתוך דבריו כאן ומ"מ מה שסיים וכתב אין פודין אותה על מנת וכו' שאם התנו ליתן אינה נפדית כלל, כתב הראב"ד א"א איני מבין דבריו אבל פירוש הענין וכו'. ואני אומר שמ"ש שאם היה חובו יותר מדמי ההקדש אינו צריך לפדותו שאין הקדש חל עליו לטעמיה אזיל שכתב לעיל בפרק זה שאין הקדש מפקיע מידי שעבוד אבל רבינו סובר שהוא מפקיע מידי שעבוד ולהראב"ד קשה לי דאפי' למאי דאזיל לטעמיה אינו מיושב שהרי לפי מ"ש הוא ז"ל לעולם אין הקדש חל עליו מן הדין אלא משום שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון ואם כן מה לי שיהא חובו יותר מדמי ההקדש או שיהא כנגד חובו או שיהא חובו פי שנים על דמי ההקדש: ורבינו נראה שמפרש הא דתניא (דף כ"ג) רשב"ג אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה ואם לאו אינו פודה כלל קאמר דליכא טעמא לומר שאם היה חובו יותר על הקדשו שלא יפדה כלל אלא היינו לומר שאינו פודה בתנאי דעל מנת ליתן לאשה את כתובתה ולבעל חוב את חובו אבל אם רצה לפדות אותה סתם פודה ולרבנן עד פלגא כלומר אם חובו שנים כדמי השדה אין פודין אותה בתנאי זה אבל פודים אותה סתם ונראה שהטעם מפני שלפעמים אדם קונה קרקע עד כדי שנים בדמיו ולפיכך כשאין החוב בשיעור הזה נראה שיש בקרקע כדי לפרוע החוב ושישאר להקדש אבל כשהחוב שנים בדמיו אי אפשר לומר שישאר בשדה יותר על החוב ואם פודה אותו בתנאי דעל מנת לפרוע חוב וכתובה אע"פ שמוסיף עוד דינר מיחזי כמפקיע כח ההקדש וזהו שכתב שאם התנו ליתן אינה נפדית כלל כלומר מיחזי כאילו אינה נפדית כלל:

שְׂבָאֲרָנוּ. וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בַּשָּׂדֶה עַל מְנַת
 לִתֵּן לְאִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ. וְאַחֵר שְׁפוֹדִין
 אוֹתָהּ וְלוֹקַח אוֹתָהּ הַלוֹקַח אֶפְלוּ בְּדִינָר כִּדִּי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ
 הֶקְדַּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פְדִיּוֹן. חוֹזֵר הַפּוֹדֶה וּמִגְבֶּה לְאִשָּׁה
 כְּתֻבָּתָהּ אוֹ לְבַעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ. אֶפְלוּ הִיא הַחוֹב מֵאָה
 וְהַשָּׂדֶה שָׁוָה תִּשְׁעִים עַל מְנַת כֶּךָ פּוֹדֶה אוֹתָהּ הָרוֹצֶה
 לְפִדּוּתָהּ. אָבֵל אִם הִיא הַחוֹב שְׁנַיִם בְּדָמֵי הַשָּׂדֶה כְּגוֹן
 שֶׁהִיתָה שָׁוָה מֵאָה וַיֵּשׁ עָלֶיהָ חוֹב וּכְתֻבָּתָהּ אִשָּׁה מֵאֲתִים
 אֵין פּוֹדִין אוֹתָהּ עַל מְנַת לִתֵּן הַחוֹב אוֹ הַכְּתֻבָּה אֶלָּא
 פּוֹדִין אוֹתָהּ סֵתָם שְׂאֵם הִתְנוּ לִתֵּן אֵינָה נְפִידִית כָּלָל:

עין משפט ט

הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ג הט"ו

וְנוֹתְנִין לוֹ מִכָּל נִכְסָיו ד' לָזֶה שֵׁשׁ עָלָיו עֶרְכִּין אוֹ דָּמִים
 אוֹ שֶׁהֶקְדִּישׁ מָנָה לְבֶדֶק הַבַּיִת וְאֵין לוֹ. נוֹתְנִין לוֹ תְּפִלִּין
 שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד וְסִנְדָּלָיו וְכֶסֶף לַיֵּשֶׁב עָלָיו וּמָטָה וּמִצָּע
 הָרְאוּיִין לוֹ לִישֹׁן עֲלֵיהֶם. וְאִם הִיא עֲנִי נוֹתְנִין לוֹ מָטָה
 וּמִפָּץ לִישֹׁן עָלָיו. וְנוֹתְנִין לוֹ מְזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְסוּת
 שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ לוֹ לְבִדּוֹ אָבֵל לֹא לְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו אֵף עַל
 פִּי שֶׁהוּא חַיֵּב בְּמִזְוֵנוֹתֵיהֶם וּבְכִסּוּתָם. וְאֵין נוֹתְנִין לוֹ
 אֶלָּא כְּסוּת הָרְאוּיָה לוֹ:

ד. כסף משנה: ומ"ש ונותנין לו מכל נכסיו וכו' עד אבל לא לאשתו ובניו, ג"ז משנה
 שם: ומ"ש ואין נותנין לו אלא כסות הראויה לו. בסוף פרק המקבל (דף ק"ג:): כדרך
 שמסדרין בערכין כך מסדרין לבעל חוב וכו' ותניא הרי שהיו נושים בו אלף זוז ולבוש
 אצטלא בת מאה מנה מפשיטין אותה ממנו ומלבישין אותו אצטלא הראויה לו ואף על גב
 דרבי עקיבא ורבי ישמעאל פליגי הא אוקימנא להו בשוטה ולית הלכתא כוותיהו:

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים
 בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

הרמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ג הי"ז

עין משפט י

וְאִם הָיָה אֶמֶן נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כָּלִי אֶמְנוּת ה מִכָּל מִין וּמִין.
כִּיצַד. אִם הָיָה חָרֵשׁ נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי מַעֲצָדִים וּשְׁתֵּי
מְגֵרוֹת. הָיוּ לוֹ כָּלִים מְרַבִּין מִמֵּין אֶחָד וּמוֹעָטִין מִמֵּין
שְׁנֵי אֵין מוֹכָרִין מִן הַמְּרַבָּה וְלוֹקְחִין לוֹ מִן הַמוֹעָט. אֶלָּא
נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כָּלִים מִן הַמְּרַבִּין וְכָל שֵׁישׁ לוֹ מִן הַמוֹעָט:

ה. כסף משנה: (טז-יז) ומ"ש לחול אבל לא לשבתות וימים טובים. ומ"ש ואם היה אומן
נותנין לו שני כלי אומנות וכו'. משנה ספ"ה דערכין (דף כ"ג):